

Magyar vállalatok a pekingi egészségügyi vásáron

Pekingben szeptember 5-10. között rendezik meg a CIME nemzetközi egészségügyi árubemutatót. A Kínában negyedik alkalommal sorra kerülő rendezvényen az idén harmadszor vesznek részt a magyar vállalatok. A vásáron a Gamma Művek nukleáris mérőműszereket, a Pharmatrade kozmetikumokat, gyógyiszap- és Richtofit-készítményeket mutat be. A Medimpex Gyógyszerkereskedelmi Vállalat gyógy-

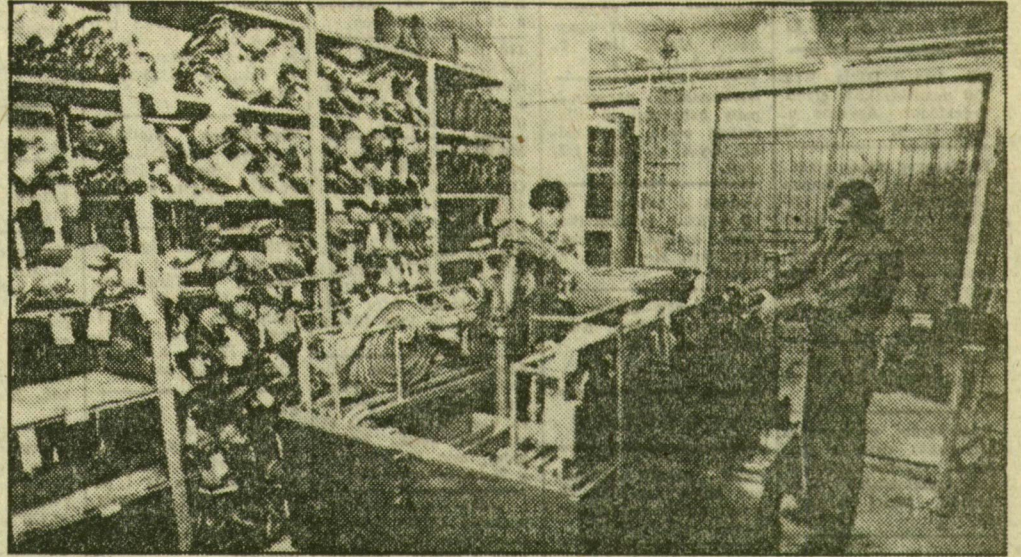
szereket visz a kínai fővárosba, s szakmai előadásokra hívja a már meglévő és a lehetséges partnervállalatok képviselőit.

Az ideji kínai szakkiállítás két tucatnyi ország több mint száz vállalata vesz részt. Több néves amerikai, nyugat-európai és japán cég is bemutatja legújabb egészségügyi műszereit, kórházi berendezéseit és gyógyszer-reit.

Tervpályázat

A víz melletti üdülőhelyek, elsősorban a Balaton-parti és a termálvizes üdülő-körzetek szabadidő- és szórakoztató központjainak kialakítására közös tervpályázatot hirdetett az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium, valamint több országos főhatóság, állami és társadalmi szervezet. Az a cél, hogy a szabadidőkörzontban megteremtsek a vízparti üdülést és a balneológiai gyógykezelést kiegészítő kulturális, sport és más szórakoztató programok építészeti, tárgyi feltételeit.

A tűzre vigyázzatok!

A tűzoltószertár az eszközök gazdag tárháza

Kongresszus – oldalnézetből

Cigaretttával a kezemben sétálok a kőbányai vásárvárosban. Én vagyok a kirívó példa. Mostanában itt senki sem gyújt rá. A dohányzás hajlamosít a rákra, s ezt ki tudná jobban, mint a rákkutatók, akik itt rendezik világkongressziójukat ezekben a napokban. Több mint nyolcezer kutatóorvos és klinikus – valamennyien az UICC, a Rákellenes Világunió tagjai – gondolkodik most közösen azon, miképp lehetne feltárni ennek a betegségnek az okait, hogyan lehetne gyógyítani az embereket.

A ráktól mindenki fél; és annyit majdnem mindenki tud a lényegről: kóros sejtburjánzás kezdődik az emberi test valamelyik szövetében. Sétálok a kőbányai vásárvárosban, cigarettá van a kezemben, s nem tudom, hogy vajon a káros dohányfüst okozta-e már olyan károsodást a szervezetemben, ami esetleg rákhoz vezethetne. Sokan vagyunk így. Félünk, de igazából nem tesszünk semmit azért, hogy betegségünk kialakulását megelőzzük.

Hidvégi Egon sugárbiológussal beszélgettem néhány nappal ezelőtt. Azt kérdeztem tőle, mi okozza a rákot? Hosszas magyarázatba fogott. Annyit értettem csak meg a szavaiból, hogy a rák is egyféle anyagcserezavar, csak molekuláris szintű. Az emberi szervezetet sok-sok káros hatás őríti; vegyi anyagokkal találkozunk, sugárzások érnek bennünket, dohányzunk, alkoholt fogyasztunk, növényvédőszerrel kezelt táplálékokat fogyasztunk. Ilyen hatásokra történhet aztán, hogy valamelyik sejtünk örökítő anyagában változás történhet, s nem úgy szaporodik tovább, ahogyan az természetes volna. A mutáció útján keletkező fehérje becsapja a sejtet, kóros burjánzásra kényszeríti.

Ilyen egyszerű volna? Nem tudom. Nem vagyok szakember. A dolog bizonyára sokkal komplikáltabb annál, hogy a hétköznapi ember megértse. A hétköznapi ember csak fél a ráktól. És remél. Reméli, hogy a kutatók és a klinikusok segítsenek a baján.

Lapis Károlytól, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem professzorától hallottam: minden bizonnyal sikerült megtalálni azt az utat, amelyen valóban érdemes elindulni. A tudomány eddig dilemma előtt állt. Kísérletes körülmények között különféle anyagokkal sikerült azonos ráktípusokat létrehozni állatokban. Miképpen? Senki sem értette. A magyarázatot az úgynevezett onkogének fölfedezése adja. A DNS egy-egy kisebb szakaszán történő mutációs elváltozásról van szó, ez szinte minden rák alapvető oka. Megvan tehát a kiindulópont!

Engem, mint minden embert, az érdekelt, hogy van-e, lesz-e megoldás? És

SZEGEDRE LÁTOGATNAK A RÁKKUTATÓK

A XIV. nemzetközi rákkongresszus résztvevői vásárnap pihenőnapot tartottak. Ismerkedtek Budapest nevezetességeivel, Szentendrére látogattak el. A kutatók az idegenforgalmi nevezetességek mellett azonban tudományos intézmények tevékenységét is tanulmányozták: az elmúlt napokban megtekintették a Weil Emil Kórház-Rendelőintézet rákbetegségeket gyógyító osztályát, az Országos Onkológiai Intézet kísérleti programját; hétfőn pedig a Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Biológiai Intézet központjába, illetve a Semmelweis Orvostudományi Egyetem I. számú Kórbontani és Kísérleti Rákkutató Intézetébe látogattak. A tanácskozási résztvevői kedden az Országos Onkológiai Intézet ápolói és klinikai programjával foglalkoznak, szerdán pedig az Országos Hematológiai és Vértranszfúziós Intézet, illetve a SOTE pediátriai klinikájának tevékenységét tanulmányozzák. Ugyancsak ekkor tekintik meg a Frédéric Joliot-Curie sugárbiológiai és sugáregészségügyi kutatóintézetét.

én is, mint mindenki hiszem, hogy lesz. Olvastam, hogy az összes daganatok 40 százalékát ma már gyógyítani tudják. Igaz, ebben az adatban szerepel a bőrrák is, amely százszázalékos eséllyel gyógyítható, s a négyöt százalékban gyógyítható hasnyálmirigy-rák is. De ha apró léptekkel is, a tudomány halad előre. Ahogy egy orvosi kerekasztal-konferencián hallottam: az éles kés (az orvosi szike), a tompa kés (a radioaktív sugár) és a kemoterápia (a gyógyszeres kezelés) a rák gyógyításának manapság a három legfontosabb eszköze.

Budafokon, a Törley-kastélyban – itt működik az Országos Frédéric Joliot-Curie Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Intézet – láttam egy gensebészeti laboratóriumot. (A műszerek sokkal, kevésbé látszólag bonyolultnak, mint hittem volna.) Itt hallottam egy nagyon régi, de újralfelfedezett rákgyógyászati eljárástól. Ez a hipertermia. A daganatos részt mikrohullámokkal 43-44 Celsius-fokra melegítik fel. A hő akadályozza a sejtburjánzást, s a beteg gyógyszeres kezelést és besugárzást is kap. Nagy esély mutatkozik arra, hogy lelassuljon a rákos folyamat.

Sétálok a kőbányai vásárvárosban, a rákkongresszus színhelyén, kirívó példaként, s azt jut eszembe, amit már annyiszor elmondtak nekem: minden betegség elleni küzdelemnek a legfontosabb eleme a megelőzés. Elkéne dobnom a cigarettát...

És nemsokára hallom is a szombati sajtótájékoztatót: a passzív dohányzás is veszélyes. Megvizsgáltak ezer embert, ötszázán nem dohányoztak közülük, „mások füstjét” szívták, mégis tüdőrákosok lettek. Aztán azt is hallom, hogy a bélrákok kialakulásában ludasak például a magyar étkezési szokások is. Sok füstölt húst eszünk, kevés gyümölcsöt,

főzeléket, vitamint és ásványi sót. Sok alkoholt iszunk, és keveset mozogunk... Lassan vacsoraidő van már. Egy szelet rozskenyér, és egy pohár kefir mellett döntök.

Rákkongresszus. Már maga a szó is félelmet kelt: rák. Hiszek azonban abban, hinnem kell, hogy ez a nyolcezer kutató és gyakorló orvos nemhiába gyűlt itt össze. Minden küzdelemnek van oka és célja. És egyik sem értelmetlen.

A büfében együtt vacsorázom egy ötven körüli férfival. Jóízűen eszi a szendvicset. Amikor megpróbálók szóba elegyedni vele, kiderül, nem orvos. „En kigyógyultam, mondja, s amikor előveszem a zsebemből a symphonias dobozt, elnézést kér, és átmeleg egy másik könyöklőhöz. Megértem, de felek, hogy mégsem értem a dolgot egész pontosan. El kéne dobnom a cigarettásdobozt is?!”

Petri Ferenc

Rossz (?) hír a szörfösöknek

A vizisportok városa is Szeged. Papíron s a köztudatban. A gyakorlat teljesen más. Két jármű „igazolatlannal” hiányzik a Tiszáról: nincs vizibicikli és nincs szörf. Nincs, mert nem lehet, pedig a Vizek veszélyei című kiadványban a következőt olvasom: „Elképzeltetlen a Balaton, a Velencei-tó, a Duna, a Tisza csónak és vitorlás nélkül”. Elképzeltetlen? Sajnos nem. Elképzeltetetlen. Láthatjuk, hogy nem látjuk a kellemes kapcsolódáshoz, az egészséges testedzéshez nélkülözhetetlen vitorlásokat, deszkákat.

A vízrendőrségen úgy tájékoztattak, hogy az említett sporteszközök a folyón azért nem közlekedhetnek, mert ezekkel tilos keresztelni a hajóutakat.

Szombaton reggel ifj. Szilágyi Lajossal, az éppen ügyeletes szolgálat vezetőjével, sétálgatunk a gyár területén. A fonodában nagy a csend. Fény is alig van az üzemsarnokokban. Csak az ajtók feletti jelzőlámpák gyér sárga fénye és az ablakokon, nyitott bejárókon besűrűdő kevés napsugár világol. Közben találkozunk ügyeletes tűzoltókkal, akik a figyelmeztető feliratos táblákat, kihelyezett gáz- és poroltó készülékeket tisztítják meg hosszúnyelű kefével a hét közben rájuk rakódott pihéktől. Ez a tűzoltók rendes hétfői munkájához tartozik. Csakúgy, mint az, hogy ellenőrizték a vizes hordókat. A tárolók-ból kétujjnyinál több víz nem hiányozhat. Kísérőm megmutatja a nem oly régen felszerelt blokkolókat is. A tűzoltók minden második ellenőrző sétájukon részhez illesztik a mágneskártyát. Ez a berendezés bizony a pontosságához szoktat.

A tűzvigyázó csapat „főhadiszállásán”, Varga Mihály szertáros szobájában leülünk pár percre beszélgetni. Bevallom, kissé zavarban vagyok: szabad-e itt a tűzet emlegetni? Vendéglátóim megnyugtattak, hogy igen.

Évente általában körülbelül 80 esetben történik befűstölés a gyárban. Ez a tűz legenyhébb formája a mi területünkön. Ennél komolyabb probléma és szerencsére sokkal ritkább eset a parázslás.

— Mi lehet az oka a befűstöléseknek?

— A pamut nagyon könnyen felmelegszik a nem valami magas gyúléspontjáig. Ha egy csapágy vagy egy ékszíj beszorul, már hamar jöhet utána a füst is — világosít fel Varga Mihály.

— A kis füst „elfújásához”

Gyapotbálák garmadája, frissen sodort fonalak gurigái, tizezrével, műszálak tonnái, éppen most szőtt szövetek kilométerei; megannyi gyorsan lángra lobbanó, hirtelen elhamvadó anyag, óriási tömegben, tízmi liós értékekben. Ezekre is vigyáz a Szegedi Textilművek hét végi tűzoltó szolgálata.

elég egy könnyű, vizes loscolás?

— Nem egészen. A pamutot vízzel oltani nem könnyű, mert ha körbelocsoljuk is, azért még belül tovább izzik — kapom a szakszerű magyarázatot ifj. Szilágyi Lajostól. Nálunk erre a célra a legjobban a gázoltó vált be. Ennek a módszernek nagy előnye az is, hogy nem szennyezi anyagainkat. Használata után percekben belül indulhat ismét a munka. Egyébként előírás nálunk, hogy minden, a tűz által megérintett anyagot azonnal le kell vinni a kazánházba.

— Emlékeznék-e kemény helyzetekre?

— Én még csak négy éve végzem ezt a munkát — mondja ifj. Szilágyi Lajos. A legnagyobb esemény ez idő alatt az volt, amikor a tisztítóban olyan erős volt a füst, hogy gázálcban oltottunk. Edesapámtól hallottam a bálaráktól régi, emlékezetes égeséről.

Varga Mihály is — szerencsére — csak kisebb tűzre emlékezhet.

— Mostanában a hírek, sajnós, gyakran szólnak hazai gyárak nagy tűzeiről. Nem okoz ez szorongást itt a szertár környékén?

— Az elmúlt hónapokban nekünk is több volt a munkánk az átlagosnál — mondja Varga Mihály. Megszaporodott az idegen hulla-

dék a bálákban. Nem segített nekünk a hetekig tartó nagy forróság sem. De bízunk a felszereltségünkben és felkészültségünkben.

A szertárban levő oktatóterem nem kihasználatlan. Minden héten két órás oktatást tartanak itt az önkéntes tűzoltók részére. Nyolcszáz köbciméteres motoruk állandóan kész a bevetésre. Poroltók és gázoltók tucatjait látom a polcokon. Ezek tartalékok. Létrák, védőruhák, lámpák, csákányok és lapátok. Sok-sok eszköz, ami a legjobb helyen itt a szertárban van. Jó lenne, ha használatukra nem kerülne sor.

Tizenhat órás szolgálat. Keresem a tétét a készenléti helyiségben.

— Ez szolgálat! — mondja ifj. Szilágyi Lajos. Itt nem lehetnek szórakoztató eszközök. A sziréna minden pillanatban megszólalhat. S azt a készenlétnék is azonnal meg kell hallania.

Sétálunk tovább a szolgálat vezetőjével. Kiderül, hogy ő a hétköznapi ember, a fűsű gépek mestere. Sőt, tagja egy végéemkának is. A csapát most éppen nyári szünetet tart, de a következő hét végén már megint dolgoznak majd. A szövedékben most is csattog a gépek fele. Mellettünk a tűzveszélyre figyelmeztető táblák és az oltóeszközök már tisztán csillognak.

Pár szóra megállunk Minnyó Ferencné mellett, aki az Árutisztító végéemkának a tagja.

— Volt elegendő munkájuk az idén?

— Egész nyarunkat itt töltöttük mindhárom szövődénk — a szegedi, a dorozsmai és a halasi — jól dolgozik. Mi pedig kevesen vagyunk teljes termelésünk átvizsgálására, így bőven van munkája a társaságnak.

— De biztosan megéri a plusz munka...

— Azért jövőnk már beévek óta szombaton és vásárnap is. S maradunk egy-egy műszak után még négy órára.

— Az eltelt hosszú időszak alatt belefáradtak a sok munkába, vagy megszokták, hogy a gyárban eltöltött idő az önkéntes számára lényegesen hosszabb heti 40 óránál?

— Muszáj vállalnunk a plusz munkát. Ha leállunk, úgy felszaporodik körülöttünk az áru, hogy sohasem tudjuk magunkat utólni.

Igazán diplomatikus válasz volt!

A késztermékek között igazán szép damaszt- és ágyneműanyagokat látunk. Közben ifj. Szilágyi Lajossal a porta felé ballagunk, kiderül, hogy számára este 10 órakor ér véget a munka. Tőle edesapja veszi majd át a szolgálatot. Tehát Szilágyiék családi tradíció a vörös kakas elleni küzdelem. Kívánjuk, hogy a Textilművekben és más gyárakban is minden szolgálatadáskor a naplón a következő mondat kerüljön be: „Különös esemény nem történt!”

A. S.

Böle István